

МАНІФЕСТ ШІ: НОВА ТЕХНООЛІГАРХІЯ

Нова промислова політика для штучного інтелекту нової ери веде до посилення державних регуляцій та створення нових впливових корпорацій коштом менших компаній. Вона суперечить принципам вільного ринку та чесної конкуренції.

5 травня 2026 | Урядування та державні регуляції | Економічна свобода | Конкурентоспроможність | Виробництво товарів і послуг

АВТОР: АДІЛЬ АБДУРАМАНОВ

Необхідність переходу до суперінтелекту — основний лейтмотив опублікованого компанією OpenAI 6 квітня 2026 року 13-сторінкового документа **«Industrial Policy for the Intelligence Age: Ideas to Keep People First»¹**, який пропонує нові федеральні інститути, суверенний фонд добробуту, розширення соціальних мереж безпеки, підвищення податків, обов'язкові консультації з працівниками щодо впровадження ШІ, часткову націоналізацію енергетичної інфраструктури та створення наднаціональних органів управління ШІ.

Документ вийшов того ж дня, коли The New Yorker опублікував **результати тривалого розслідування**, яке ставить під сумнів надійність генерального директора OpenAI Сема Альтмана щодо питань безпеки ШІ. Збіг чи ні, але час публікації ілюструє, що компанія з оцінкою 852 мільярди доларів, яка щойно залучила 122 мільярди й готується до IPO з цільовою оцінкою в трильйон, пропонує державі реорганізувати економіку навколо продукту, від якого залежить її капіталізація².

Акт ЄС про штучний інтелект повторює логіку General Data Protection Regulation (Загальний регламент захисту даних): горизонтальне регулювання, непропорційне навантаження на малий бізнес, консолідація ринку навколо великих гравців.

Документ OpenAI йде далі та пропонує не просто регуляторну політику, а повноцінний промисловий переворот: державне планування, державну власність, державний перерозподіл майна.

Промислова політика, яку пропонує OpenAI — федеральне фінансування енергетичної інфраструктури, субсидований доступ до ШІ, суверенний фонд, що інвестуватиме у ШІ-компанії — спрямовує державні ресурси в цей самий замкнений контур.

¹ OpenAI. (2026, April). [Industrial policy for the intelligence age: Ideas to keep people first. PDF](#)

² IndexBox. (2026). [OpenAI IPO 2026: \\$1T valuation, \\$280B revenue target by 2030](#)

Економіка ШІ: обіг мільярдів по замкненому колу

Спершу варто проаналізувати, як виглядає надпривабливий для інвестицій AI-сектор, де за багатьма **прогнозами** є ознаки надування бульбашок майбутньої економічної кризи.

У 2025 році глобальні інвестиції в ШІ склали 202,3 мільярда доларів — половина всього венчурного капіталу, вкладеного у світі. OpenAI та Anthropic разом отримали 14 % усіх глобальних венчурних інвестицій у всіх секторах³.

Цікаво, що ці суми рухаються по замкненому колу - **Microsoft** вклала понад 13 мільярдів доларів у OpenAI і отримала зобов'язання на купівлю 250 мільярдів доларів послуг Azure протягом шести років. **Amazon** вклав 8 мільярдів в Anthropic, яка працює на AWS. **Google** — 3 мільярди в ту саму Anthropic плюс доступ до мільйона спеціалізованих TPU. Усі ці інвестиції зрештою конвертуються в закупівлі чіпів: **Nvidia** за фінансовий 2026 рік отримала 197,3 мільярда доларів доходу від центрів обробки даних.

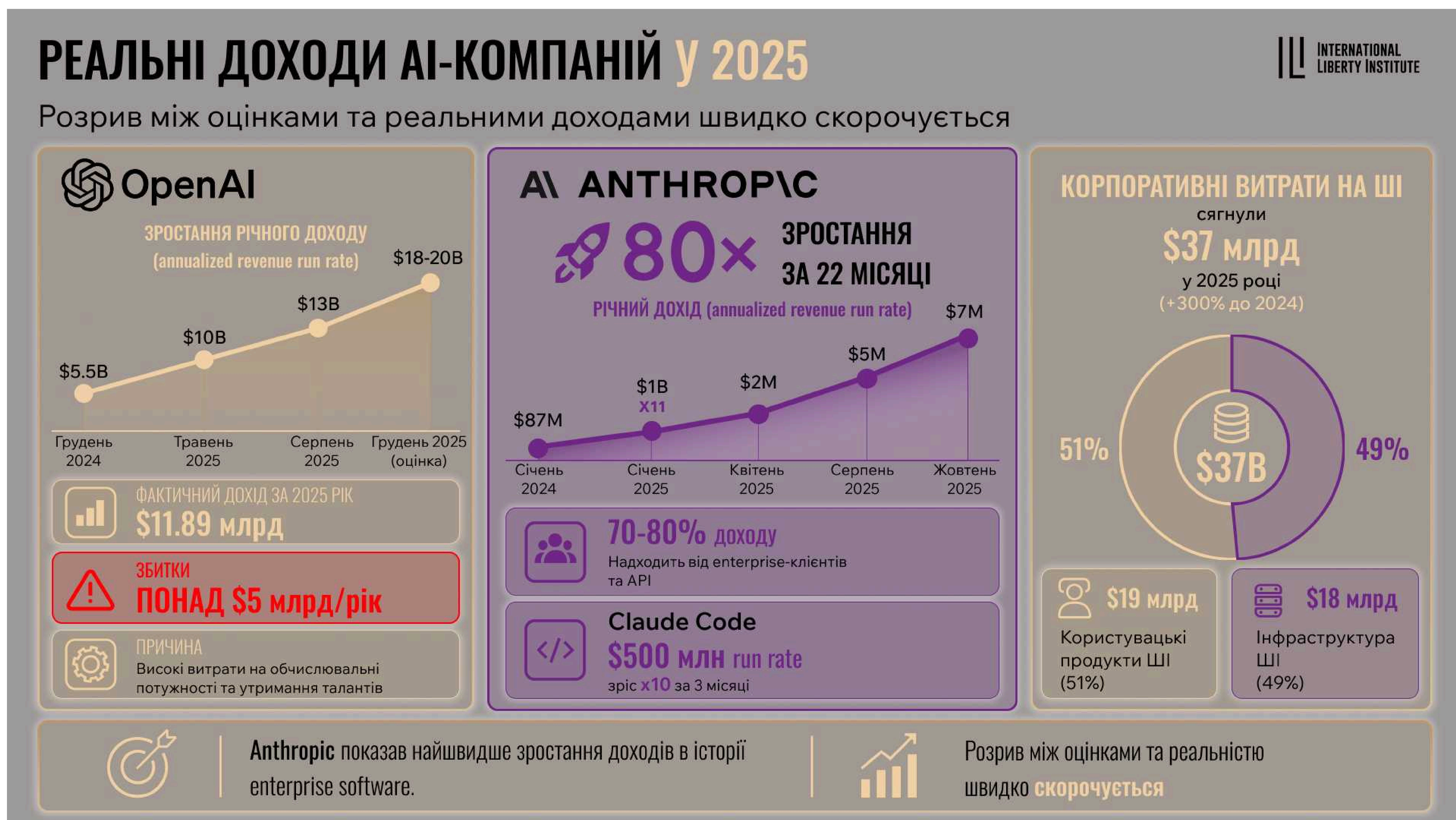
Ланцюжок крутиться відкрито і є очевидним для всіх, хто готовий звернути на це увагу. У лютому 2026 року **Anthropic** оголосила про закупівлю 30 мільярдів доларів обчислювальних потужностей Microsoft Azure на чіпах Nvidia. Водночас Nvidia вклала 10 мільярдів в Anthropic, а Microsoft — 5 мільярдів.

«Nvidia інвестує 100 мільярдів у акції OpenAI, а OpenAI заявляє, що купить 100 мільярдів або більше чіпів Nvidia»⁴ — так описав цю динаміку Майкл Кузумано, професор MIT Sloan.

За четвертий квартал 2025 року, **Microsoft** витратила 37,5 мільярда доларів на ШІ-інфраструктуру і зафіксувала прибуток 7,6 мільярда від своєї 27-відсоткової частки в OpenAI.

SoftBank завершив інвестицію 41 мільярда доларів в OpenAI, отримавши приблизно 11 відсотків компанії. Проект Stargate, оголошений у січні 2025 року як спільне підприємство OpenAI, SoftBank, Oracle і MGX на 500 мільярдів для будівництва ШІ-інфраструктури в США, через рік не найняв жодного працівника і не почав будівництво жодного дата-центру: партнери сперечалися про розподіл обов'язків⁵.

Розрив між оцінками вартості компаній штучного інтелекту та їхніми поточними доходами залишається суттєвим, хоча має тенденцію до швидшого скорочення, ніж у попередніх технологічних циклах.

³ France Épargne Research. (2026). State of AI 2026: Comprehensive market & technology analysis

⁴ Bloomberg. (2026). AI circular deals: How Microsoft, OpenAI and Nvidia keep paying each other

⁵ The Decoder. (2026). Stargate's \$500 billion AI infrastructure project reportedly stalls over unresolved disputes

Новий (старий) курс 2.0 чи старі граблі?

OpenAI прямо називає Прогресивну еру та Новий курс зразками для наслідування. Документ стверджує, що ці програми «допомогли модернізувати суспільний договір», і закликає до «ще більш амбітної форми промислової політики»⁶.

Історичний шлях цих програм нам відомий.

Прогресивна ера (1890-ті — 1920-ті) створила три інститути, які визначили ХХ століття.

- Перший — Федеральна резервна система (1913): централізований контроль грошової маси замість конкуренції приватних банків.
- Другий — федеральний прибутковий податок (16-та поправка, 1913): ухвалений як помірний захід зі ставками від 1 до 7 відсотків.
- Третій — Сухий закон (18-та поправка, 1919): спроба регулювати особисту поведінку через федеральний заборонний апарат.

Новий курс (1933–1939) пішов далі. National Recovery Administration (NRA) картелізувала промисловість, встановлюючи ціни, обсяги виробництва та заробітні плати для цілих секторів. Закон про соціальне забезпечення (Social Security Act, 1935) створив пенсійне страхування для обмеженого кола працівників. Крім цього, Новий курс породив десятки нових федеральних агентств — SEC, FDIC, FHA, TVA — кожне із вузьким початковим мандатом.

Результат: Верховний суд визнав NRA неконституційною у справі *Schechter Poultry Corp. v. United States*⁷. Сухий закон було скасовано через 14 років. Решта залишилася.

Федеральна резервна система з технічного клірингового механізму перетворилася на повноцінний державний банк, що визначає процентні ставки для всієї економіки. Соціальне забезпечення з пенсійної програми для працівників промисловості виросло у систему, яка покриває пенсії, інвалідність, медичне забезпечення і коштує 1,4 трильйона доларів на рік. SEC, FDIC, FHA — жодне з агентств не було ліквідовано, при цьому кожне розширило свій мандат.

Єдиний помітний виняток — хвиля дерегуляції за Картера і Рейгана у сфері авіації, залізниці, телекомунікації. Тоді було скасовано частину регуляторних органів Нового курсу, але соціальних програм це не торкнулося.

Коли OpenAI посилається на ці прецеденти як на зразки, для наслідування — вона посилається на традицію, де створення інститутів — правило, а їх ліквідація — рідкісний виняток.

Японське MITI, яке часто називають успішним прикладом промислової політики, спрямовувало ресурси в галузі, що зростали б і без державної участі (електроніка, автомобілі), водночас субсидуючи занепадаючі сектори (вугілля, кораблебудування). Південнокорейські **чеболі**, побудовані на преференційному кредитуванні, залишили економіку небезпечно перекредитованою, що й довела криза 1997 року.

У кожному випадку уряд обирає не найкращі компанії, а компанії з найкращими лобістами.

Документ OpenAI визнає, що «в нормальні часи ринки працюють самі по собі» і що «конкуренція, підприємництво та відкрита економічна участь підвищили рівень життя»⁸. Водночас кожна їхня конкретна пропозиція рухається в протилежному напрямку від цього твердження.

Державний суверенний фонд добробуту, бо “держава” ж мудріша від своїх громадян?

OpenAI пропонує створити Public Wealth Fund, який «забезпечить кожному громадянину участь у зростанні, зумовленому ШІ»⁹. Фонд інвестуватиме в «довгострокові диверсифіковані активи, що відображають зростання компаній, які розробляють і впроваджують ШІ», а дохід розподілятиметься безпосередньо громадянам.

⁶ OpenAI. (2026, April). *Industrial policy for the intelligence age: Ideas to keep people first*. PDF, p.3

⁷ *Schechter Poultry Corp. v. United States*, 295 U.S. 495 (1935).

⁸ OpenAI. (2026, April). *Industrial policy for the intelligence age: Ideas to keep people first*. PDF, p. 4

⁹ OpenAI. (2026, April). *Industrial policy for the intelligence age: Ideas to keep people first*. PDF, p. 7.

Такий механізм заведено називати суверенним фондом добробуту, коли держава стає одним із найбільших інвесторів у приватну економіку, використовуючи податкові надходження для купівлі частки в приватних компаніях.

Уряд, який володіє акціями ШІ-компаній, має фінансовий стимул не регулювати їх занадто жорстко або, навпаки, регулювати їхніх конкурентів жорсткіше. **Норвезький досвід** показує, як це працює на практиці. Державний пенсійний фонд Норвегії (1,9 трильйона доларів) виключив понад 180 компаній за «етичними» міркуваннями. Ізраїльські компанії мають найвищий рівень виключення: 32 відсотки в портфелі з 63 країн¹⁰. У листопаді 2025 року парламент призупинив виключення компаній з міркувань етики після рішення про деінвестування з Caterpillar, визнавши, що критерії застосовуються нерівномірно¹¹. Фонд, що мав бути нейтральним інвестиційним інструментом, став полем для політичних кампаній.

Пропозиція також передбачає, що громадяни не здатні інвестувати самостійно, при цьому приватні пенсійні рахунки, індексні фонди та пряме володіння акціями вже зараз дозволяють будь-кому брати участь в економічному зростанні. **Різниця в тому, що ці інструменти добровільні, а суверенний фонд примусовий: і у вилученні коштів, і у стратегії інвестування.**

Податок на автоматизацію дорівнює “податок на ефективність”

Такий механізм заведено називати суверенним фондом добробуту, коли держава стає одним із найбільших інвесторів у приватну економіку, використовуючи податкові надходження для купівлі частки в приватних компаніях.

Уряд, який володіє акціями ШІ-компаній, має фінансовий стимул не регулювати їх занадто жорстко або, навпаки, регулювати їхніх конкурентів жорсткіше. Норвезький досвід показує, як це працює на практиці. Державний пенсійний фонд Норвегії (1,9 трильйона доларів) виключив понад 180 компаній за «етичними» міркуваннями. Ізраїльські компанії мають найвищий рівень виключення: 32 відсотки в портфелі з 63 країн. У листопаді 2025 року парламент призупинив виключення компаній з міркувань етики після рішення про деінвестування з Caterpillar, визнавши, що критерії застосовуються нерівномірно¹¹. Фонд, що мав бути нейтральним інвестиційним інструментом, став полем для політичних кампаній.

Пропозиція також передбачає, що громадяни не здатні інвестувати самостійно, при цьому приватні пенсійні рахунки, індексні фонди та пряме володіння акціями вже зараз дозволяють будь-кому брати участь в економічному зростанні. Різниця в тому, що ці інструменти добровільні, а суверенний фонд примусовий: і у вилученні коштів, і у стратегії інвестування¹².

Податок на автоматизацію — це податок на продуктивність, тобто якщо фірма може виконати ту саму роботу з меншими витратами, це виграш для всієї економіки: витрати падають, ціни падають, реальна купівельна спроможність зростає. Тому оподаткування цього процесу економічно тотожне оподаткуванню ефективності.

Сенатор Берні Сандерс у жовтні 2025 року запропонував федеральний «податок на роботів»¹³. Аналіз Brookings Institution показав, що фірми, які впроваджують роботів, демонструють більше зростання зайнятості, ніж ті, що не впроваджують, і є продуктивнішими¹⁴. Автори зазначили, що визначити «робота» для цілей оподаткування практично неможливо: будь-яке визначення або занадто вузьке (і не покриває ШІ в його теперішній формі великих мовних моделей), або занадто широке (і покриває програми типу Microsoft Excel). Акцизний податок на автоматизацію створив би хвильовий ефект на конкурентоспроможність американських компаній, підвищуючи ризик переміщення інноваційних фірм за кордон.

Обов'язковий розподіл ефективності

OpenAI пропонує, щоб уряд «стимулював» (а в деяких випадках вимагав) від компаній конвертувати прибутки від ШІ у «стійкі покращення для працівників»: 32-годинний робочий тиждень, оплачувані відгули, «бонуси ефективності, прив'язані до вимірюваного зростання продуктивності»¹⁵.

Як фірма розподіляє свої прибутки — це питання між фірмою та її працівниками, опосередковане ринком праці. Працівники мають різні преференції: одні хочуть вищу зарплату, інші — більше вільного часу, треті — участь у капіталі. Мандат, який каже «ви повинні конвертувати прибутки від продуктивності в X», замінює ці індивідуальні преференції однією — політичною.

¹⁰ ADL. (2025). *Norway's double standards: How the world's largest sovereign wealth fund targets Israel*.

¹¹ FDD (2025). *Norway Pauses Ethical Divestment by Sovereign Wealth Fund Amid U.S. Scrutiny*

¹² OpenAI. (2026, April). *Industrial policy for the intelligence age: Ideas to keep people first*. PDF. p. 6.

¹³ *Robot Tax' Proposal Sparks Skepticism Over Its Practicality, Tax Notes (2025)*.

¹⁴ Brookings Institution. (2022). *Tax not the robots*.

¹⁵ OpenAI. (2026, April). *Industrial policy for the intelligence age: Ideas to keep people first*. PDF. p.7.

Слово «стимулювати» в політичних документах зазвичай означає «ми використаємо податкові штрафи або субсидії, щоб підштовхнути вас до бажаного результату». Це м'який примус. І коли прецедент встановлено, що держава диктує, як розподіляються прибутки від ШІ всередині фірм, обсяг цієї влади тільки зростатиме.

«Право на ШІ» - право на вільну конкуренцію чи тотальний контроль?

Загалом документ пропонує ставитися до доступу до ШІ як до «основи участі в сучасній економіці, подібно до масових зусиль із поширення глобальної грамотності», і створити «безкоштовні або дешеві точки доступу»¹⁶.

Право на вільне висловлювання означає, що держава не може вам заборонити говорити. «Право на ШІ» означає, що хтось інший повинен надати вам продукт.

І Перше — негативне право: обмеження влади уряду.

І Друге — позитивне право: претензія на ресурси, створені іншими.

зниження витрат, зумовлене технологічним прогресом. Підприємці борються за досі не завойовані сегменти клієнтів, тому пропонують якомога ширшому колу споживачів свої послуги. Ті самі сили вже працюють у сфері ШІ, тому ChatGPT набрав 100 мільйонів користувачів за два місяці¹⁷.

ДОСТУП РОЗШИРЮЄТЬСЯ, ЯКЩО КОМПАНІЇ КОНКУРУЮТЬ ЗА КОРИСТУВАЧІВ, А ОГОЛОШЕННЯ ШІ ДЕРЖАВНИМ ПРАВОМ ЗАМІНИТЬ КОНКУРЕНЦІЮ БЮРОКРАТИЧНИМ РОЗПОДІЛОМ.

Автоматичні мережі безпеки

Документ пропонує «пакет тимчасових розширених мереж безпеки», що «активується автоматично, коли метрики перевищують заздалегідь визначені пороги»¹⁸. Коли руйнування зростає, підтримка масштабується; а коли умови стабілізуються, вона згортається.

На практиці державні програми, що розширюються автоматично, майже ніколи не згортаються. Роберт Гігс задокументував цю закономірність у «Crisis and Leviathan»: програми, створені як тимчасові під час кризи, стають постійними і мають політичних захисників¹⁹.

Федеральний податок на прибуток США було запроваджено як тимчасовий захід у 1913 році зі ставками від 1 до 7 відсотків. Під час Першої світової війни максимальна ставка зросла до 77 відсотків. У 1920-х ставка знизилася до 25 відсотків. Під час Другої світової вона знову досягла 94 відсотків. З 1986 року розмір податку на прибуток коливається в межах 28–39,6 відсотка, зараз — 37. Збір, який запроваджувався як тимчасовий воєнний захід, існує 113 років і жодного разу не повернувся до початкового рівня.

Страхування непрацездатності соціального забезпечення (SSDI) створено в 1956 році для вузької категорії бенефіціарів, а саме працівників віком 50–64 роки з тяжкими довгостроковими захворюваннями. У 1960 році до цього переліку додали утриманців і знизили віковий поріг. Зараз програма покриває понад 7,5 мільйона осіб і коштує близько 150 мільярдів доларів на рік.

Механізм «тріщотки» працює для більшості таких програм. Після кризи бюджет стає базовим, і наступна криза розширює його знову, тому пропозиція OpenAI про «тимчасові» мережі безпеки з «автоматичним» активуванням не має жодного історичного прецеденту, де автоматичне розширення супроводжувалось автоматичним скороченням.

Пропозиція також спирається на припущення, що державні трансферти є правильною відповіддю на економічні зміни. Технологічне руйнування створює переможців і переможених у короткостроковій перспективі, але механізм, що вирішує це, — система цін: зарплати адаптуються, працівники перенавчаються, нові галузі поглинають витіснену робочу силу.

Мережі безпеки, що занадто щедрі або автоматичні, уповільнюють цю адаптацію, зменшуючи стимул пристосовуватися.

¹⁶ OpenAI. (2026, April). *Industrial policy for the intelligence age: Ideas to keep people first*. PDF. p.6.

¹⁷ Hu, K. (2023, February 2). *ChatGPT sets record for fastest-growing user base*. Reuters.

¹⁸ OpenAI. (2026, April). *Industrial policy for the intelligence age: Ideas to keep people first*. PDF. p. 7.

¹⁹ Higgs, R. (1987). *Crisis and Leviathan*. Oxford University Press.

Нові регуляторні органи та розширення регуляцій

Документ пропонує зміцнити «такі інститути, як Центр стандартів і інновацій ШІ (CAISI)» та побудувати «конкурентний ринок аудиторів та оцінювачів» через «державні закупівлі, зобов'язання попереднього придбання, страхові рамки та встановлення стандартів»²⁰.

Кожен новий регуляторний орган створює витрати на відповідність. Ці витрати непропорційно лягають на малі фірми та стартапи, які не можуть дозволити собі спеціалізовані відділи комплаєнсу. Документ визнає це, заявляючи, що стандарти повинні «уникати створення непотрібного регуляторного тягаря для малих компаній». Це стверджує кожна регуляторна пропозиція, але на практиці витрати на відповідність завжди сприяють великим гравцям.

GDPR коштує малим і середнім технологічним підприємствам від 109 до 375 тисяч доларів на рік²¹. Ринок відповідності Акту ЄС про ШІ оцінюється в 17 мільярдів євро до 2030 року — це окрема індустрія, зацікавлена у збереженні та розширенні регуляторних вимог²².

«Зобов'язання попереднього придбання» для створення ринку ШІ-аудиторів означають гарантований державний дохід для нового класу комплаєнс-фірм. Це створює лобістську групу за збільшення регулювання, оскільки бізнес-модель аудиторів напряду залежить від складності правил, яких потрібно дотримуватися бізнесу клієнта.

Федеральна влада над енергетичною інфраструктурою

Документ пропонує «надати обмежені федеральні повноваження для прискорення будівництва міжрегіональних ліній електропередач» та використати «адресні інвестиційні кредити, гнучкі субсидії або частки у капіталі» для розширення енергомережі під центри обробки даних ШІ²³.

Федеральні частки в капіталі енергетичної інфраструктури — це часткова націоналізація. Уряд, який володіє інфраструктурою електропередач, має стимул спрямовувати потужності до політично привілейованих регіонів і використовувати свою позицію для тиску на приватні енергетичні компанії.

Затримки з дозволами — реальна проблема, але цю проблему створив сам уряд. Середній час проходження екологічної оцінки за NEPA складає 4 роки; для вітрових електростанцій — 45 місяців; для сонячних — 27²⁴. Регулювання на рівні штатів додає ще строки зверху до наявних. Якщо держава визнає повільність проходження бар'єрів для входу на ринок, тоді правильне рішення на її місці — усунути ці бар'єри, а не створити новий федеральний орган, який обходить їх вибірково, коли це політично зручно.

Мандат на участь працівників — намагання контролювати внутрішнє життя приватного бізнесу

Цікавим аспектом документа є пропозиція надати працівникам «формальний шлях для співпраці з менеджментом, щоб ШІ покращував якість праці», і встановити «чіткі обмеження на шкідливе використання ШІ, що може підривати якість роботи через збільшення навантаження, звуження автономії або підриг справедливого графіка та оплати».

Формальні мандати на участь працівників у рішеннях про впровадження технологій дають профспілкам право вето на підвищення продуктивності. Подібна історія паралізувала британську друкарську індустрію з 1970-х до 1986 року, коли профспілка NGA блокувала впровадження комп'ютерного набору тексту у Fleet Street, захищаючи робочі місця лінотипістів ціною вищих витрат та нижчого випуску²⁵.

Пропозиція «встановити чіткі обмеження» на використання ШІ, що «збільшує навантаження» або «звужує автономію», запрошує регуляторів визначати прийнятну і неприйнятну організацію праці. Якщо ШІ-система дозволяє фірмі ефективніше розподіляти завдання, і працівники через це більше зайняті протягом зміни, чи це «збільшення навантаження»? Якщо ШІ бере на себе планування і зменшує дискрецію менеджера, чи це «звуження автономії»? Такі рішення належать фірмам і працівникам у рамках контрактних переговорів, а не регуляторному органу.

²⁰ OpenAI. (2026, April). *Industrial policy for the intelligence age: Ideas to keep people first*. PDF. p. 10.

²¹ ACT | The App Association & TechnoMetrica. (2025). *Survey of 1,000+ tech MSMEs across EU, UK, US*.

²² Holistic AI. (2025). *EU AI Act readiness*.

²³ OpenAI. (2026, April). *Industrial policy for the intelligence age: Ideas to keep people first*. PDF. p. 7.

²⁴ CEQ. (2025, January). *Environmental impact statement timelines (2010–2024)*. U.S. Council on Environmental Quality.

²⁵ OpenAI. (2026, April). *Industrial policy for the intelligence age: Ideas to keep people first*. PDF. p. 6.

Протоколи стримування моделей — право держави на контроль за ШІ

Документ також пропонує розробити «координовані протоколи стримування небезпечних ШІ-систем після їхнього випуску у світ» для «сценаріїв, де небезпечні системи не можуть бути легко відкликані»²⁶.

Що означає «стримати» випущену ШІ-модель? Пропозиція говорить про «обмеження поширення небезпечних можливостей, зменшення шкоди та координацію реагування». На практиці це означає повноваження держави визначати, які AI-системи можуть працювати, примушувати компанії вимикати продукти та координувати придушення через юрисдикції.

За аналогією з доктриною попереднього контролю (prior restraint), це надає державі повноваження заборонити поширення програмного забезпечення ще до доведення шкоди. Якщо уряд може оголосити модель штучного інтелекту «небезпечною» і координувати її стримування, він має владу заборонити будь-яку ШІ-систему з посиланням на безпеку.

Визначення «небезпечного» неминуче розширюватиметься. Експортний контроль на шифрування, спочатку обґрунтований національною безпекою, десятиліттями гальмував поширення захищених комунікацій. Crypto Wars 1990-х залишили американські компанії з обмеженням на довжину ключа (40 біт для експорту), поки уряд визначав, яке шифрування «безпечне». Рамки модерації контенту, спочатку спрямовані на нелегальний матеріал, розширилися до покриття політичного мовлення: у 2020–2021 роках Twitter, Facebook і YouTube видаляли публікації про лабораторне походження COVID-19, які їхні ж платформи згодом перестали блокувати. Будь-яке повноваження стримування слідуватиме тій самій траєкторії.

Документ стверджує, що «провідні ШІ-компанії повинні ухвалити структури управління, що включають відповідальність за суспільний інтерес, такі як Public Benefit Corporations з управлінням, орієнтованим на місію»²⁷.

«Повинні» в політичному документі, автором якого є компанія, що лобіює регулювання, означає «ми хочемо, щоб уряд це вимагав». OpenAI нещодавно намагалася конвертуватися з некомерційної структури у комерційну, що спричинило судові позови. **Компанія, яка не впоралася з власною структурою управління, тепер пропонує державі диктувати структуру управління конкурентам.**

Статус Public Benefit Corporation вимагає від директорів враховувати інтереси стейкхолдерів, а не тільки акціонерів. Такий підхід розмиває підзвітність. Коли рада директорів повинна обслуговувати акціонерів, працівників, громади, докільця та «суспільний інтерес» одночасно, вона фактично не обслуговує нікого. Будь-яке рішення може бути обґрунтоване посиланням на інтереси якоїсь із цих груп. Статус PBC дає менеджменту прикриття для ігнорування ринкової дисципліни і подальшу мотивацію звертатися до уряду з проханням про “bailout”, тобто допомогу коштом платників податків, якою уряди рятують компанії зараховані до когорти системоутворюючих або to-big-to-fail.

Глобальне регулювання — шлях до глобальної Держави

Документ пропонує побудувати «глобальну мережу ШІ-інститутів, які співпрацюють через спільні протоколи обміну інформацією, спільні оцінки та координовані заходи з пом'якшення наслідків», що з часом еволюціонує «в міжнародну рамку, подібну до інших багатосторонніх інститутів»²⁸.

По суті, пропонується створення глобального регулятора ШІ. Модель передбачається подібна до МАГАТЕ для ядерних технологій та Базельського комітету для банківської діяльності. Обидва інститути, попри реальні досягнення, зазнали значного впливу великих державних акторів та встановлених гравців індустрії. Інспекційний режим МАГАТЕ не запобіг поширенню ядерної зброї – Північна Корея вийшла з ДНЯЗ у 2003 році й випробувала першу зброю у 2006-му.

Базельські угоди створили вимоги до капіталу, що сприяли великим банкам на шкоду малим. Кількість банків у США скоротилася з 18 000 у 1984 році до 4 135 наприкінці 2022-го — падіння на 77 відсотків²⁹. Базельські вимоги були одним із факторів цієї консолідації: витрати на відповідність, які великий банк покриває відділом із п'яти осіб, малий банк покриває дуже важко, або закривається³⁰.

²⁶ OpenAI. (2026, April). *Industrial policy for the intelligence age: Ideas to keep people first*. PDF. p. 11.

²⁷ OpenAI. (2026, April). *Industrial policy for the intelligence age: Ideas to keep people first*. PDF. p. 11.

²⁸ OpenAI. (2026, April). *Industrial policy for the intelligence age: Ideas to keep people first*. PDF. p. 12.

²⁹ FDIC (2022). *FDIC Statistics at a Glance*

³⁰ Federal Reserve Bank of Minneapolis. (2014). *Assessing community bank consolidation*.

Глобальна рамка управління ШІ дозволить великим державам нав'язувати свої регуляторні преференції слабшим. Вона уповільнить інновації, вимагаючи міжнародного консенсусу перед розгортанням нових можливостей, і створить єдину точку захоплення регулятором: компанія або уряд, що впливає на стандарти міжнародного органу, формує правила для всіх.

Країни, що відмовляться від таких рамок і дозволять вільніший розвиток, отримають конкурентну перевагу. В результаті ми або матимемо «перегони вниз» в регулюванні (яку прихильники рамки використовують для обґрунтування її обов'язковості), або розкол між регульованими і нерегульованими юрисдикціями.

Висновки: лис, який стереже курник

У кожному випадку OpenAI ідентифікує реальну проблему (витіснення робочих місць, концентрація багатства, ризику безпеки) і пропонує рішення, що розширює владу держави, водночас представляючи великих діючих гравців — включно з OpenAI — як незамінних партнерів у системі управління.

Кілька пропозицій у документі сумісні з ринковою логікою, до прикладу якщо взяти портативні соціальні пакети, що прив'язані до особи, а не до роботодавця, та усунення бар'єрів для дозвільних процедур в енергетичній інфраструктурі. Втім, ці пропозиції дещо опосередковані й не лежать у фокусі документа.

“ В цілому необхідно розуміти, що OpenAI пропонує більше податків, більше мандатів, більше державної власності, більше регуляторних органів і більше міжнародної координації.

Компанія OpenAI Inc, заснована Семом Альтманом та Ілоном Маском у 2015 році, розробник Чату GPT, має оцінку 852 мільярди доларів та величезні капітальні потреби³¹. Які переваги отримує компанія від реалізації Маніфесту?

- 1 Компанія виграє від регуляторного середовища, яке підвищує бар'єри для входу.
- 2 Компанія спрямовує державне фінансування на інфраструктуру, якою вона користується.
- 3 Цей маніфест позиціює її як надійного партнера в управлінні, а не як об'єкт регулювання³².

Тобто пропозиції в цьому документі досягають усіх трьох цілей.

Компанії, які програють від цих пропозицій, ще не існують. Це стартапи, незалежні розробники, малі фірми, які не можуть дозволити собі відділи комплаєнсу чи лобістські офіси у Вашингтоні. Ці фірми забезпечують конкуренцію та інновації, але промислова політика, за цим задумом, ставить їх у не вигідне становище.

Горизонтальній промисловій політиці ex ante існують альтернативи.

Наприклад, режим відповідальності ex post стверджує, що компанії вільно розгортають технології, але несуть юридичну відповідальність за реальну шкоду. ЄС мав Директиву про відповідальність за ШІ (COM(2022) 496 final), яка пропонувала саме це, і відкликав її у жовтні 2025 року на користь жорсткішого горизонтального режиму.

Також краще працюватимуть добровільні стандарти з ринковою підзвітністю. Anthropic, попри свої недоліки (ослаблення зобов'язання щодо паузи в тренуванні у версії 3.0), продемонструвала публічну підзвітність на рівні, який рідко забезпечує державне регулювання³³.

Для України ці питання мають безпосереднє значення.

Країна, що побудувала Дію під ракетними ударами, наростила виробництво дронів із 7 до 500 виробників за три роки та розгорнула перший у світі національний ШІ-асистент³⁴, поки що обрала дворічний мораторій на обов'язкове регулювання ШІ. White Paper Мінцифри прямо декларує мету «не перерегулювати ринок ШІ» на початковому етапі³⁵.

³¹ CNBC. (2026, March 31). [OpenAI closes a funding round at an \\$852 billion valuation.](#)

³² Fortune. (2026, April 6). [Sam Altman says AI superintelligence is so big that we need a 'New Deal.'](#)

³³ Anthropic. (2026). [Responsible scaling policy \(Version 3.0\)](#); GovAI. (2026). [Anthropic's RSP v3.0: How it works, what's changed, and some reflections.](#)

³⁴ Cabinet of Ministers of Ukraine. (2025, September). [Ukraine sets world record: DiiA.AI recognized as first national AI assistant for government services.](#)

³⁵ OECD.AI (n.d.). [Roadmap for AI Regulation in Ukraine: A Bottom-Up Approach](#)

Водночас як кандидат на вступ до ЄС, Україна зрештою має прийняти регуляторний режим Акту про Штучний Інтелект (Regulation (EU) 2024/1689).

Якщо до цього режиму додати ще й промислову політику в стилі OpenAI, результат буде не «збереження людей в першості», а збереження великих корпорацій за рахунок тих, хто міг би з ними конкурувати.

Всі аналітичні матеріали Міжнародного Інституту Свободи (ILI) на офіційному вебсайті www.libertyinstitute.org доступні для вільного вивчення, цитування та поширення з релевантним посиланням на джерело.